

Kuva: Bo-Göran Lillandt.

Ismo Nousiainen

Satunnaiset havainnot tuovat lisätietoa Suupohjan kuukkeleista

Suupohjan kuukkeleista on saatu havaintoja myös Lillandtin (2002) tutkimuksen ulkopuolella. Satunnaishavainnot antavat lisätietoa kuukkeleiden levinneisyydestä tutkimusalueen ulkopuolisessa Suupohjassa, mutta kertovat varsin vähän kannan vahvuudesta.

Kuukkelihavaintoja on kertynyt kaikista kunnista (pois luki-en Kaskinen), eivätkä kaikki havainnot ole varmaankaan päätyneet mukaan listalle. Lintuharrastajankin satunnainen kuukkelihavainto voi jäädä ilmoittamatta, mikäli tietoa ei heti kirjata tai lähetetä eteenpäin. Toisaalta monien muiden metsissä liikkujien havainnot päätyvät vain satunnaisesti näihin katsauksiin.

Monet tuoreista kuukkelihavainnoista ovat lajista keskimääräistä enemmän kiinnostuneiden tekemiä. Muutama havainto on varmistunut vasta rasvaruokinnan avulla. Tässä yhteenvedossa käydään lyhyesti läpi 2000-luvun satunnaishavainnot Suupohjan kuukkeleista.

Yhteenvedossa on mukana

edellisen katsauksen (Nousiainen 2000) jälkeen kertyneet tai tarkentuneet tiedot. Havaintoja kerättiin erityisesti tätä katsausta varten, joten tiedot täydentävät myös Kempaisen (2002) kuukkelitietoja.

Isojoen pohjoisosissa näytetty yksittäinen kuukkelijä Rajamäenkylän tuntumassa 29.7.2001 (JPT). Muuten kunnasta ei ole saatu tuoreita satunnaishavaintoja. Sen sijaan 1980-luvun puolivälistä on havainto yksittäisestä linnusta Isojoen luoteisosasta Kiimakeitaan suunnalta (Viljo Virtanen).

Jurvassa kuukkelikanta vaikuttaa varsin vahvalta. Närvijoen ympäristössä laji on ”niin yleinen, ettei kaikkia havaintoja tule merkittyä ylös” (KKe). Esimerkiksi syksyn hirvenmetsästyksen aikana havaintoja on kahdelta paikalta. Myös Metsäkylän Mäntäkankaalta ja Niemenkylän Polkusaaresta on useampia tuoreita kuukkelihavaintoja (KP). Niemenkylästä on pari maallikkohavaintoa vuodelta 2001 (JVu). Harjunkylän metsästyksellä vapautettiin syksyllä

kuukkelirakennuksen onkaloista ja ilmeinen poikue havaittiin Niemenkylän ja Järvenpään rajoilla. Jurvan itäosissa yksittäinen kuukkelijä nähtiin Kestissä Ojanteen metsäautotien varressa huhtikuussa 2000 (AT) ja hieinan pohjoisempaan kaatopaikan maisemissa 9.12.2000 (EV ym.). Sarvijoelta on tuore havainto Lähdesrämäkältä lokaan alkupuolelta 2002 (Hannu Vuoto). Kuukkeleiden asuttama alue jatkuu kylän pohjoispuolella Laihian alueella, josta on myös tuoreita havaintoja esimerkiksi kesältä 2002.

Karijoen Ylikylän tuntumasta on havainto kuukkeliperheestä talvilta 2000 ja 2001 (Ilppo Karesola). Lisäksi yksittäinen lintu on havaittu Kakkorinvuoren pohjoispuolelta heinäkuussa 2001 (IN).

Kauhajoelta oli useampia kuukkelihavaintoja Juonikylän suunnalta vuodelta 1999. Tämän jälkeen yksi kuukkelijä on tavattu Sahankylässä 13.2.2001 (JHe). Järvikylän metsäalueella nähtiin kaksi kuukkelijää 27.7.2001 (JPT) ja yksittäinen lintu tuli nuotiolle

koulun takamaastossa samana syksynä (Markku Hangasluoma). Yksi Järvikylän kuukkeleista myös rengastettiin myöhemmin (BGL).

Kristiinankaupungin mielenkiintoisin kuukkelihavainto tehtiin elokuun puolivälissä 2002, jolloin havaittiin ilmeinen kuukkelipoikue valtatie 8:n varrella hieman Syndersjön eteläpuolella (KK). Kaikkiaan kuukkeleita nähtiin paikalla viisi yksilöä. Samalla seudulla on havaittu yksittäinen lintu myös 24.1.1998 ja joulukuussa 1996 (PR). Alue kuulunee kuukkeleiden vakituiseen asuinseutuun, mutta on niukasti varsinaisen tutkimusalueen ulkopuolella (ks. Lillandt 2002). Kristiinan eteläisin kuukkelihavainto tehtiin 28.9.2002 Siipyssä Storsjöträsketin luoteispuolella, jolloin yksi lintu lensi tien yli (KK, VF ym.). Kyseessä oli tiettävästi kaikkien aikojen ensimmäinen kuukkelihavainto Siipyystä. Talvella 2001 metsurit näkivät kaksi kuukkelia kanta-kaupungin tuntumassa.

Kurikan kuukkelityhjiö täytyi heti useammalla tuoreella havainnolla, joten Suupohjan viimeisinkin mannerkunta osoitautui kuukkelien asuttamaksi. Lehtivuoren luontopolun varrella havaittiin yksi yksilö 30.9.2001 (Pirjo Harju-Suokas/Tuomisto 2002). Maallikkohavainto kertoi peräti kuuden kuukkelin liikkuneen 21.6.2000 Viitalan Koniharjulla (Markku Vierikko). Vuonna 2002 rasva houkutteli Koniharjun metsistä esille kolme kuukkelia muun muassa 24.8. ja 7.9. (PRu). Yksi näistä kuukkeleista oli rengastettu 16.8.1997 nuorena koiraana kuukkelitutkimuksen ydinalueilla Teuvan Horonkylän eteläpuolella, minkä jälkeen lintua ei ole havaittu tutkimusalueella (kuva s. 10).

Taulukko 1. Tutkimuksen ulkopuolella kertyneet kuukkelihavainnot Suupohjasta vuosina 2000–2002.

Kunta	Havaintopaikkoja	Yksilöitä
Isojoki	1	1
Jurva	11	18
Karijoki	3	6
Kauhajoki	3	4
Kristiinankaupunki	3	7
Kurikka	4	11
Närpiö	5	7
Teuva	16	26
Yhteensä	46	80

Närpiöstä on kertynyt yksittäisiä kuukkelihavaintoja viisi, mutta havaintojen ilmoitusväylät ovat myös heikot. Yksittäisiä lintuja on havaittu vahvoilla kuukkelialueilla kerran Piolahden Bredmossenin tuntumassa (PB) ja kaksi kertaa Valsbergin länsipuolella (IN, KKe). Lisäksi kunnan pohjoisosien kuukkeleista on havaittu kolmen yksilön perhe Pirttikylän luoteispuolella. Hieman poikkeuksellisessa maisemassa Piolahden Rögrundissa havaittiin yksittäinen kuukkelikeli keväällä 2001.

Teuvalta on ilmoitettu eniten satunnaisia havaintoja kuukkeleista. Kolmen vuoden aikana lajista on tehty 16 havaintoa, joissa eri yksilöitä on nähty 26. Havaintopaikkojen sijainnin perusteella voi arvioida jokaisen havainnon koskevan eri lintua. Teuvan kuukkelihavaintojen runsaus perustuu lähes päivittäiseen liikkumiseen Teuvan parhaiden kuukkelialueiden metsissä, sillä yli puolet havainnoista on yhden metsäammattilaisen tekemiä (JN). Kuukkelikannan tiheyden lisäksi havaintojen syntymisen edellytyksenä on kiinnostus lajiin, tunnistamisen vaatima taito sekä viitseliäisyys ilmoittaa havainnot.

Paljon metsissä liikkuvilla metsäammattilaisilla onkin aktiivisten metsästäjien ja marjastajien tavoin keskimääräistä parem-

mat edellytykset päästä näkemään kuukkeleita. Havainnot jakaantuvat kuitenkin vuosille kovin epätasaisesti, mikä kertoo osaltaan sattuman vaikutuksesta kuukkelihavaintojen kertymiseen. Kolmena peräkkäisenä vuotena Teuvalta on ilmoitettu kaksi, yksitoista ja kolme kuukkelihavaintoa (2000–2002).

Teuvan kuukkelihavainnoista mielenkiintoisin on Norinkylän Viiatissa 26.8.2001 havaittu neljän linnun perhe (IN), joka lisäsi aiemmin vähäistä havaintomäärää Teuvan koillisosista. Muuten havainnot painottuvat Horonkylän ja Perälän väliselle alueelle, josta kertyi yli puolet havainnoista. Myös Teuvan eteläosista Luntin ympäristöstä on useampia havaintoja. Kirkonkylän tuntumasta lähin havainto on Linnanmäen pohjoispuolelta, jossa tavattiin siipirikko kuukkelimaaliskuussa 2002 (Markku Nisula).

Kirjallisuus

Kemppainen, J. 2002. Kuukkelihavainnot Etelä-Suomessa 1990–2001. Hippiäinen 32(1): 23–28.
 Lillandt, B.-G. 2002. Suupohjan kuukkelikanta edelleen vahva. Hippiäinen 32(1): 7–22.
 Nousiainen, I. 2000. Piilottelevasta kuukkelista saadaan vähän havainnot. Hippiäinen 30(1): 26–28.
 Tuomisto, H. 2002. Pohjanmaan kuukkelit (*Perisoreus infaustus*). Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry. Julkaisematon raportti, 21 s. ■